

Eindadvies Driestar Educatief

24 oktober 2016

1. Inleiding

De Reviewcommissie (hierna commissie) heeft kennisgenomen van:

- de prestatieafspraken zoals vastgelegd in de beschikking van 3 november 2012,
- de rapportage van Driestar Educatief over voornoemde prestatieafspraken in het jaarverslag 2015.

De commissie heeft op 6 september 2016 een gesprek gevoerd met het College van Bestuur van Driestar Educatief. Naar aanleiding van vragen van de commissie heeft Driestar Educatief de rapportage toegelicht.

In dit advies geeft de commissie – op basis van de schriftelijke informatie en het gevoerde gesprek – haar oordeel over de resultaten van bovengenoemde afspraak.

In dit advies komen achtereenvolgens aan de orde:

- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijs en onderzoek (profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie) geformuleerde ambities;
- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces geformuleerde ambities;
- het eindadvies van de commissie aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De commissie merkt op dat zij het voorstel voor de prestatieafspraken van Driestar Educatief in 2012 heeft beoordeeld als 'zeer goed'. In 2012 heeft Driestar Educatief ambities geformuleerd voor de verplichte indicatoren bij onderwijskwaliteit en studiesucces. Bijlage 1 bevat een overzicht van de realisatie in 2015.

2. Profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

2.1 Profilering onderwijs

Onderwijsdifferentiatie

Driestar had de ambitie in de prestatieafspraken opgenomen om excellentieprogramma's te ontwikkelen en extra programma's voor vwo'ers aan te bieden. Het honours programma is een excellentietraject voor studenten uit pabo 3 en 4, waarvoor de Siriuscommissie op alle punten de hoogste beoordeling heeft gegeven. De commissie constateert dat vervolgens is besloten het excellentie-aanbod uit te breiden met het Cambridge Advanced Programme of een dubbelstudie. Na validering door de Siriuscommissie zijn de aanvullende programma's gestart in 2014. In datzelfde jaar is eveneens een nieuwe studieroute van start gegaan: de academische pabo in samenwerking met de Open Universiteit.

Driestar Educatief wil het landelijk kenniscentrum voor Passend Onderwijs zijn, in alle onderwijssectoren. De commissie constateert dat Driestar gericht heeft geïnvesteerd in kennisontwikkeling op het terrein van Passend onderwijs wat ook zijn weerslag heeft op het curriculum van de opleidingen. Een expertiseteam Passend onderwijs is ingericht, met het Lectoraat Passend Leraarschap.

De internationalisering van het onderwijs is nog niet sterk ontwikkeld, maar Driestar Educatief koestert de ambitie dit te versterken om internationaal uit te groeien tot een belangrijke partner voor christelijk leraarschap, identiteit en onderwijs, opvoeding en schoolleiderschap. Concrete stappen hiertoe zijn beschreven in het plan IN-DE 2020. De commissie constateert dat Driestar werkt aan de ontwikkeling van een internationaal georiënteerd curriculum en de internationale minor *Christian Education* aanbiedt. Voor alle voltijdopleidingen is een internationale oriëntatie voorgeschreven, variërend van een internationale werkweek tot het volgen van internationale studieroutes. Een Engelstalige master *Christian education* is in voorbereiding. Driestar bevordert de mobiliteit van medewerkers, stimuleert deelname aan grensoverschrijdende projecten en is gericht op het ontwikkelen van intercultureel denken en handelen. Driestar ontving het Erasmus Charter (Erasmus+), maar er zijn nog geen buitenlandse studenten ingeschreven en concrete gegevens over in- en uitgaande studiemobiliteit zijn (nog) niet voorhanden.

Driestar had in de prestatieafspraken de ambitie opgenomen om de instroom van mbo'ers te verhogen. De commissie constateert dat specifiek onderwijsaanbod is ontwikkeld om het studiesucces van deze groep te verbeteren. Er is een doorgaande leerlijn met bijbehorende toetsen van mbo naar hbo ontwikkeld voor de kernvakken rekenen en Nederlands. In nauw overleg met de aanleverende scholen heeft Driestar aankomende studenten geholpen zich voor te bereiden op de nieuwe verplichte toelatingstoetsen voor aardrijkskunde, geschiedenis en natuur & techniek. Desondanks is de mbo-instroom verder gedaald.

In het kader van het leven lang leren formuleerde Driestar de ambitie om in te zetten op professionalisering van de leraar. De commissie constateert dat Driestar in antwoord op de 'Lerarenagenda 2013-2020' de Professionele Academie heeft opgericht, die het initieel onderwijs verbindt met het doorstuderen van de leraar in de verschillende fasen van de loopbaan. In de Professionele academie zijn de posthbo-opleidingen ondergebracht, de masteropleidingen en de werkplaatsen. Nieuw is de TalentenTuin, waarin een school of organisatie breed werkt aan het kweken van talent, die twee nieuwe posthbo-opleidingen heeft ontwikkeld.

Ook beoogde Driestar in de prestatieafspraken studeren met een functiebeperking mogelijk te maken. De commissie neemt diverse door Driestar getroffen voorzieningen waar, met onder meer aanpassingsmogelijkheid van het opleidingsprogramma. Er zijn twee coördinatoren voor studie en functiebeperking aangesteld en in 2015 zijn achttien medewerkers gestart met de cursus 'Contextuele begeleiding van studenten'. Daarnaast zijn acht studieloopbaanbegeleiders begonnen aan de cursus 'Begeleiding van studenten met een functiebeperking'. In 2015 maakten 97 pabostudenten gebruik van deze vorm van begeleiding.

Onderwijsaanbod

Voorts heeft Driestar het voornemen geformuleerd het onderwijsaanbod verder te ontwikkelen. De commissie constateert dat het curriculum van de master Leren en Innoveren grondig is gereviseerd. De drie masteropleidingen worden sinds 2013-2014 ook aangeboden in Zeeland. Twee nieuwe masteropleidingen zijn in voorbereiding: Persoonlijk Meesterschap en *Christian Education* en de nieuwe bacheloropleiding pedagogiek is verder uitgebouwd.

Het onderwijs van Driestar sluit aan bij het overheidsbeleid, met name het Actieplan Leraar 2020 en het beleid met betrekking tot het Passend Onderwijs, onder meer door aanpassing van het pabo-curriculum.

2.2 Onderzoek en valorisatie

Zwaartepuntvorming

Driestar wenste eveneens het onderzoek te versterken en wees drie zwaartepunten in de kennisontwikkeling aan: leraarschap, leiderschap en vorming/opvoeding. De commissie constateert dat Driestar met het oog op de zwaartepuntvorming concrete stappen heeft gezet in de kennisontwikkeling op de drie kerngebieden, zoals de instelling van het nieuwe lectoraat 'Christelijk leraarschap' in 2012; instelling van het lectoraat Nieuwe media in vorming en onderwijs in 2013; de kenniskring en het (associate) lectoraat Passend onderwijs is gestart, evenals de kenniskring 'Opvoedingsidealen in de praktijk'. Verder heeft de hogeschool maatregelen genomen om de onderzoekvaardigheden bij docenten te ontwikkelen, er is een kennismanager aangesteld om de regie van de kennisontwikkeling te versterken.

Naar aanleiding van de beoordeling door VKO heeft Driestar een Onderzoekagenda opgesteld die uiteenzet hoe Driestar meer samenhang in onderzoekactiviteiten wenst te bereiken.

Nadat het voorgestelde Centre of expertise Persoonlijk Meesterschap negatief was beoordeeld, is, buiten het kader van de prestatiebekostiging, een nieuw plan ingediend bij het ministerie OCW. Doel is een kenniscentrum voor en door opleidingen met de focus op leraren en leerlingen en de zorgmedewerker in het brede jeugddomein. In 2015 zijn in dit kader diverse projecten van start gegaan, ondersteund met een subsidie van het ministerie OCW (buiten het kader van de prestatiebekostiging) voor 2015 en 2016.

Valorisatie

Driestar had de ambitie geformuleerd om de valorisatie te versterken. De commissie constateert dat de hogeschool op elk van de drie kerngebieden werkt aan uitbreiding en versterking van de valorisatie in velerlei vormen. Met name valt de sterke interactie op tussen de lectoraten/kenniskringen, het toegepast onderzoek, de advisering en het eigen onderwijs. De structuur van Driestar Educatief, die naast de hogeschool bestaat uit de afdelingen 'Onderwijsadvies' en 'Managementadvies' draagt hieraan in belangrijke mate bij. Ook valt op dat Driestar Educatief systematisch samenwerking met andere hogescholen zoekt om de valorisatieprojecten op te zetten. Voorbeelden van gerichte valorisatie activiteiten zijn de professionalisering van leraren via de Professionele Academie (zie boven) en het landelijk kenniscentrum voor Passend onderwijs. Een expertiseteam Passend onderwijs is ingericht.

2.3 Voortgang ten aanzien van profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

De commissie concludeert dat Driestar Educatief goede vooruitgang heeft geboekt in de realisatie van haar ambities ten aanzien van profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie. Driestar Educatief heeft zich op veel fronten ingezet voor verdere differentiatie van het onderwijs en heeft haar voornemen om meer excellentieprogramma's aan te bieden gerealiseerd. Met de voornemens om bij te dragen aan het leven lang leren, studeren met functiebeperking en opvang van de mbo-instroom is veel voortgang gemaakt (zij het met tegenvallend resultaat voor het laatstgenoemde). Driestar heeft drie zwaartepunten in de kennisontwikkeling aangewezen: leraarschap, leiderschap en vorming/opvoeding. Het voornemen om het onderzoek te versterken is gerealiseerd en er zijn concrete stappen gezet in de kennisontwikkeling op de drie zwaartepuntgebieden van de hogeschool.

In het bijzonder heeft de commissie veel waardering voor de inspanningen op het terrein van valorisatie. De krachtige interactie valt op tussen de lectoraten en kennis- kringen, het toegepast onderzoek, de advisering en het eigen onderwijs. Concrete voorbeelden van gerichte valorisatie activiteiten zijn de professionalisering van leraren via de Professionele Academie en het landelijk kenniscentrum voor Passend onderwijs.

3. Onderwijskwaliteit en studiesucces

3.1 Kwaliteit en excellentie

Driestar beoogde in de prestatieafspraken om de deelname aan de excellentieprogramma's tot 4% te verhogen. De commissie constateert dat het doel is gerealiseerd aan de hand van de rapportage dat de deelname aan excellentieprogramma's in 2015 is gestegen naar 4,7%.

Driestar heeft verschillende maatregelen genomen om de excellentie te verbeteren en te verhogen. Het honours programma is een excellentietraject voor studenten uit het derde en vierde jaar, dat de Sirius-commissie op alle punten de hoogste beoordeling heeft gegeven. Vervolgens is besloten het excellentie-aanbod uit te breiden met het Cambridge Advanced Programme, of een dubbelstudie. Na validering door de Sirius-commissie zijn de aanvullende programma's in 2014 gestart en in datzelfde jaar is een nieuwe studieroute van start gegaan: de academische pabo in samenwerking met de Open Universiteit.

De commissie constateert dat Driestar de volgende omstandigheid noemt die het resultaat heeft vertraagd. De goedkeuring van Sirius heeft geruime tijd op zich laten wachten, maar uiteindelijk oordeelde de expertcommissie bij schrijven van 15 oktober 2013 positief over het voorstel van Driestar. Door de late goedkeuring was invoering in het cursusjaar 2013-2014 niet meer mogelijk, maar kon pas in het cursusjaar 2014-2015 een begin worden gemaakt. Deze onvoorziene vertraging heeft voor een deel de realisatie van de ambitie belemmerd. Met ingang van het cursusjaar 2014-2015 is de academische pabo gestart, vanuit Driestars streven om een breed palet aan te bieden om excellentie te bevorderen. Om die reden heeft de hogeschool het aantal deelnemers aan de academische pabo meegeteld in de eindberekening. Als de academische pabo niet in de berekening wordt opgenomen, bedraagt de eindstand 4%.

De commissie heeft begrip voor de argumentatie van Driestar en overweegt dat, hoewel de academische pabo nog niet is gevalideerd, ook zonder academische pabo het percentage van 4% deelname is behaald. De commissie stelt vast dat de doelstelling is gerealiseerd.

Conclusie

De commissie concludeert dat de ambitie ten aanzien van deelname aan excellentietrajecten is gerealiseerd. De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van het aspect kwaliteit en excellentie als positief.

3.2 Studiesucces

Driestar rapporteert ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces resultaten die voor het rendement de in 2012 geformuleerde ambities overtreffen en voor de uitval op het niveau liggen van de in 2012 geformuleerde ambities. Omdat Driestar een mono sectorale hogeschool is, is de indicator switch binnen de instelling niet relevant.

In de prestatieafspraken heeft Driestar de ambitie opgenomen om het bachelor rendement van herinschrijvers bij dezelfde instelling na de nominale studietijd plus een jaar te verbeteren tot 75%. De commissie constateert dat in 2015 een rendement van 82% is gerealiseerd waarmee het doel niet alleen is gehaald maar ook ruim is overtroffen.

De commissie constateert eveneens dat Driestar het doel om de uitval in het eerste jaar te beperken tot 21,7% - gelijk aan de nulmeting - heeft gerealiseerd. Dit ondanks de landelijke dalende trend in het hoger beroepsonderwijs en de landelijke maatregelen voor de pabo kennistoetsen, die van invloed kunnen zijn op het rendement en de uitval. Voor het cohort 2010 (rendement in 2015) gold dat studenten moeten voldoen aan de nieuwe landelijke kennisbases voor Nederlands en Rekenen-Wiskunde.

Driestar rapporteert de volgende maatregelen die zij heeft genomen met het oog op de verbetering van het studiesucces. Op basis van de Regeling studiekeuze activiteiten en studiekeuze advies is een gedegen voorbereidingstraject opgezet, zodat aanstaande studenten een beter beeld krijgen van wat van hen wordt verwacht. Teneinde de uitval van mbo-studenten op de pabo te verminderen is met het Hoornbeek College en de Christelijke Hogeschool Ede gewerkt aan een project op het gebied van digitaal toetsen en toets gestuurd leren. Het doel van het project is het verhogen van het studiesucces van de mbo-studenten van de opleiding Onderwijsassistent die doorstromen naar de pabo. Er is een doorgaande leerlijn ontwikkeld met bijbehorende toetsen van mbo naar hbo voor de kernvakken rekenen en Nederlands. Mbo'ers en havisten die in het cursusjaar 2015-2016 naar de pabo wilden, werden als eersten geconfronteerd met de verplichte toelatingstoetsen. In nauw overleg met de aanleverende scholen heeft de hogeschool de studenten geholpen zich voor te bereiden op de nieuwe toelatingstoetsen voor aardrijkskunde, geschiedenis en natuur en techniek. Twee klassen mbo'ers kregen een halfjaar lang lessen op de hogeschool. Verbetering van de intake en begeleiding in de eindfase en met name het gericht stimuleren van langstuderenden zijn andere maatregelen die de pabo in 2013 trof, teneinde bij te dragen aan vermindering van de uitval van studenten in de propedeuse.

De commissie constateert dat Driestar de volgende factor noemt die het resultaat beïnvloed heeft. Mbo'ers en havisten die in het cursusjaar 2015-2016 naar de pabo wilden, kregen als eersten te maken met de verplichte toelatingstoetsen voor aardrijkskunde, geschiedenis en natuur & techniek.

De commissie heeft de volgende overwegingen ten aanzien van de bovenstaande factoren. De commissie constateert over de volle breedte van het hbo een spanningsveld tussen toegankelijkheid, kwaliteit en studiesucces. Dit speelt het sterkst bij de hogescholen die een zeer diverse studentenpopulatie hebben. De commissie tekent daarbij aan dat vanuit het hbo bij het maken van de prestatieafspraken al expliciet aandacht voor dit zogenaamde hbo-trilemma is gevraagd. De commissie onderkent dat de impact van de verhoogde kwaliteitseisen moeilijker bleek in te schatten dan gedacht; veel hogescholen hebben hun ambities bij studiesucces niet kunnen realiseren. Daar komt bij dat een aantal instellingen op onderdelen last heeft gehad van vertraagde wet- en regelgeving. De commissie heeft deze voor het hbo generieke factoren die de resultaten op het gebied van studiesucces beïnvloed hebben, meegenomen in haar overwegingen.

De commissie constateert dat eerstejaarsstudenten met ingang van 1 september 2015 dienen te voldoen aan de landelijke toelatingseisen voor de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en natuuronderwijs. Ook moeten pabo's in lijn met het advies van de

Commissie Kennisbasis Pabo een kerncurriculum voor de bacheloropleiding ontwikkelen, waarbij minimumeisen gelden voor taal en rekenen-wiskunde. De commissie houdt er rekening mee dat deze algemene maatregelen invloed kunnen hebben op uitval en bachelorrendement. De commissie neemt dit mee in haar overwegingen.

Wat betreft de samenstelling van de studentenpopulatie valt op dat het aandeel vwo gediplomeerden in de instroom boven, en het aandeel studenten met niet-westerse allochtone achtergrond ruim onder het landelijk gemiddelde ligt; het aandeel mbo'ers is ongeveer gemiddeld. De commissie constateert dat zeker geen sprake is van een neerwaarts effect van de samenstelling van de studentenpopulatie op het studiesucces.

De commissie constateert dat bij vergelijking met de andere zelfstandige pabo's het door Driestar gerealiseerde bachelorrendement van 82% in combinatie met een uitval van 20,6 % het beste resultaat ten aanzien van studiesucces is.

Conclusie

De commissie concludeert dat de ambities ten aanzien van de uitval en het bachelor rendement zijn gerealiseerd en dat de switch niet relevant is bij Driestar. De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van het aspect studiesucces als positief.

3.3 Maatregelen met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten

Driestar nam in de prestatieafspraken de ambitie op om het percentage onderwijsgeevenden met een masteropleiding of PhD te verhogen van 70 naar 80% in 2015, waarna de commissie vaststelt dat Driestar Educatief haar ambitie met het resultaat van 80,7% heeft gerealiseerd.

Driestar formuleerde het voornemen om te voldoen aan de norm van ten minste twaalf contacturen gemiddeld in het eerste jaar. De commissie stelt vast dat Driestar Educatief al bij de nulmeting het afgesproken aantal contacturen in het eerste jaar van de voltijdse opleidingen had gerealiseerd. Dat resultaat is vastgehouden waarmee de doelstelling voor 2015 is gerealiseerd.

Driestar heeft in de prestatieafspraken de ambitie opgenomen om een ratio OP/OOP (indirecte kosten) van ten minste 1,5 in 2015 te realiseren. De commissie stelt vast dat de doelstelling met betrekking tot de indirecte kosten in 2015 met een resultaat van 1,46 nagenoeg is gehaald.

De commissie constateert dat Driestar de volgende factor noemt die het resultaat met betrekking tot de indirecte lasten beïnvloed heeft. Begin januari 2016 is ten gevolge van de hierna genoemde omstandigheden het afgesproken doel met betrekking tot de indirecte lasten bereikt. De arbeidsovereenkomst met een medewerker OOP is per 1 januari 2016 beëindigd, diens opvolger werd per 1 december 2015 aangesteld omwille van het voor de continuïteit noodzakelijke inwerktraject. Hierdoor was op de peildatum een extra ondersteunende medewerker aangesteld, die overigens op 1 januari 2016 niet meer in dienst was. Indien met deze omstandigheid rekening wordt gehouden, is de eindstand OP/OOP 1,50:1 en is de afgesproken ambitie gehaald.

De commissie stelt vast dat bovenstaande argumentatie van Driestar relevant is en bij de overwegingen wordt meegenomen.

Conclusie

De commissie concludeert dat de ambities ten aanzien van de maatregelen met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten zijn gerealiseerd. De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van het aspect maatregelen ter bevordering van onderwijskwaliteit als positief.

3.4 Aanvullende overwegingen

In aanvulling op bovengenoemde overwegingen wil de commissie haar waardering uitspreken voor het feit dat Driestar het hoge studierendement (het hoogste in de groep van pabo's) heeft vastgehouden, terwijl de algemene trend in het hbo dalend is. In de groep van pabo's is het door Driestar gerealiseerde bachelorrendement en uitvalpercentage het beste resultaat ten aanzien van studiesucces. Daarnaast is de studenttevredenheid over het onderwijs van Driestar hoog en op hetzelfde hoge niveau gebleven gedurende de jaren van de prestatieafspraken.

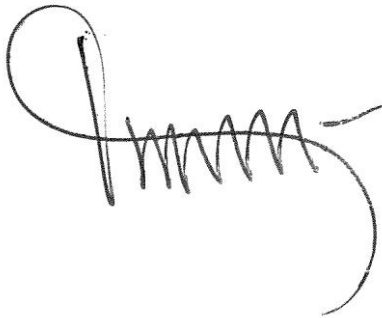
4. Advies aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In verband met het vaststellen van de gevolgen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, van het Besluit experiment prestatiebekostiging (Staatsblad 2012, 534) komt de commissie op grond van de beoordeling van de rapportage van Driestar Educatief tot het volgende advies aan de minister van OCW.

De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van:

1. het aspect kwaliteit en excellentie als positief,
2. het aspect studiesucces als positief, en
3. het aspect maatregelen als positief.

Namens de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek,

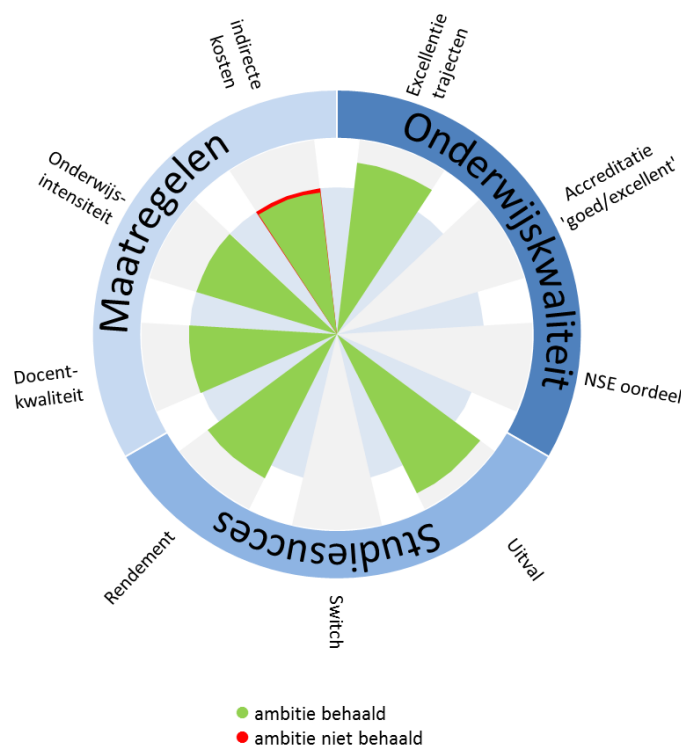

prof. dr. F.A. van Vught, voorzitter

Bijlage 1 Scores verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

	nulmeting	ambitie	realisatie 2015
Uitval	21,7	21,7	20,6
Switch	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bachelorrendement	83	75	82,1
Deelname aan excellentietrajecten	2	4	4,7
Docentkwaliteit	73	80	80,7
Onderwijsintensiteit	0	0	0
Indirecte kosten; ratio OP/OOP	1,6	1,5	1,46

Ratio realisatie 2015 en ambitie

In bovenstaande figuur wordt de realisatie op de verplichte indicatoren weergegeven in relatie tot de ambitie op die indicatoren. Als de realisatie de ambitie overstijgt is het segment groter dan de binnenste cirkel. Blijft de realisatie achter bij de ambitie dan kleurt het niet behaalde deel van de ambitie rood. Hoe groter het rode gedeelte hoe verder de realisatie relatief van de ambitie verwijderd is gebleven.